

BUITEN

23^e JAARGANG N°. 12

ZATERDAG 23 MAART 1929

CALIFORNISCHE PLANTENGROEI. SIX-STREET TE SAN DIEGO, AAN WEERSZIJDEN
MET PALMEN (*COCOS PLUMOSA*) BEPLANT

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

GALATEA EN HANS BRIL, DOOR JAN WALCH (12)	BLZ. 134
MAART (GEDICHT), DOOR P. ENKELING	BLZ. 135
CALIFORNISCHE PLANTENGROEI (GEÏLL.), DOOR W. THOE SCHWARTZENBERG	BLZ. 133, 136—139
ONTGOOCHELD, DOOR FRANS HULLEMAN	BLZ. 138
BENITO MUSSOLINI (GEÏLLUSTREERD), DOOR TON RUYGROK	BLZ. 140—142
MAROKKO (VERVOLG), (GEÏLLUSTREERD), DOOR LODEWIJK BOSCH	BLZ. 141—143
OOM SNUFFEL (SLOT), DOOR MANFRED KYBER.	
VERTALING VAN M. P. DIAMANT-DE VRIES	BLZ. 142—143
HET JONGE FERRARA. UIT HET POOLSCH, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKY (4)	BLZ. 144
MAM. CENTRICIRRA MET LILA BLOEMEN, ORIG. GROOTTE (ILLUSTRATIE)	BLZ. 144

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

GALATEA EN HANS BRIL

12) DOOR JAN WALCH

IK vertel het u hier met zooveel woorden, omdat u anders natuurlijk nooit begrepen zou hebben, dat iemand zoo iets kon onderstellen. Hij; en „voordeelig!” Hij, die zei, dat menschen als wij over zulke futiliteiten als geld niet moesten praten! Gally is bepaald door dien Amerikaan bedorven, dien varkensman. Ze zegt: „Jawel, Hansje, jij kunt je die beteekenis van het geld zoo precies niet voorstellen, omdat jij het maar voor het grijpen hebt („Voor het grijpen” is ook een Hollandsche uitdrukking; maar dan bedoelen ze: iemand, die het geld bij massa's heeft liggen, maar niet: die 't met 'een tooverspreuk uit de lucht grijpt). Dat was een nieuw gezichtspunt, dat moest ik erkennen. Ik denk, dat ik daar eens een aparte verhandeling over zal schrijven voor u, mijn broederskabouters, die, als ge eventueel na het Christelijke tijdperk weer eens op aarde terugkeert, daar nut van kunt hebben. Want we stáán vreemd tegenover die menschenmaatschappij; en we hebben er allerlei van noodig, als we erin leven. Leven van diepe ademing, zooals in onze maatschappij, en meer voor versnapering nu en dan eens 'n eikeltje of 'n spinnetjes-soupertje bij Oberon, dat gaat hier niet. De menschen kunnen dat niet, en overal in hun nabijheid is de lucht te slecht. En 't diep ademen, het ademen naakt, met heel je lichaam, gaat niet. Dat zijn drie redenen of oorzaken in eens, zult ge zeggen. Ja, maar ze bestaan alle drie. De menschen hebben — ik bestudeer ze nauwkeurig, natuurlijk, zooals wij alles nauwkeurig doen — indertijd met veel minder eten toe-gekund; maar ze hebben zich gewend, veel noodig te hebben. Ik heb wel eens gedacht, of het Christendom daar ook schuld aan is, en er Chloriman naar gevraagd. Hij begreep me niet dadelijk en toen heb ik hem mijn bedoeling uitgelegd.

Kijk, de Christenen, de heele erge vooral, waarvan ik er hier in Amsterdam ook al 'n paar heb ontmoet, ademen niet diep. Ze hebben daar iets tegen, geloof ik; ze zetten hun borst nooit wijd open voor de lucht; ik geloof, dat ze voelen, dat de lucht nog niet Christelijk is. Ze zuchten naar den „hemel”; nu, maar daar zijn ze nog niet, want daar is 't heerlijk, zeggen ze, en hier is 't allemaal „niks gedaan”, zooals een familiere Hollandsche uitdrukking luidt; of: een tranendal. Nu, als je je in de narigheid voelt, adem je niet diep. Om nu maar te zwijgen van ademen met je heele lichaam; jelui weet al, dat ze van naakt niets hebben moeten. Nu, en zoo kom je tot altijd meer eten, en dat wordt een gewoonte, en een tijdverdrijf, en om maar te kunnen blijven eten, hebben ze zich eraan gewend, 't eten hoe langer hoe lekkerder te maken. Maar toen zei ik dat dan aan Chloriman. Die luisterde heel attent; en knikte; hij is niet dom, en merkte wel, dat dit hééle goeje ideeën waren. En ik zei: „Is 't niet iets voor uw krant?” Maar toen schrok hij, en zei: „Onéé! het past heelemaal niet in mijn lijn”. — Dat van die „lijn” begreep ik weer niet, maar ik heb geleerd, dat je niet over alles wat je niet begrijpt kunt doorvragen; dan denken de menschen telkens dat je ze voor den gek wilt houden.

Ik ben wel ver afgedwaald, maar dat doen wij, Duitsche kabouters, nu eenmaal altijd, hè. De eene gedachte lokt bij ons altijd de andere uit, en op 't laatst zitten we diepzinnig te turen over een brij van gedachten, die we geen van alle uitgedacht hebben. Nu denk jelui natuurlijk weer, dat dat ook een opmerking van Chloriman is, maar dat heb jelui mis; deze is van Gally, die me altijd voor den gek houdt; maar in het goedige, hoor. Nu ben ik dan waarachtig wéér afgedwaald bij het zeggen, dat ik afgedwaald ben; — 't is toch merkwaardig met ons! Maar in elk geval, wij Duitsche kabouters zijn degelijk; wij bouwen niet luchtig één idee uit, zooals zoo'n Romaansche Gally; we werken alsmaar onderzoekend aan de grondslagen. O zoo — Zoodat ik maar zeggen wou. Dat je hier op aarde wel geld noodig hebt, maar dat ik niet geloof, dat Chloriman er meer aan hecht, dan strikt noodig is.

Ik zei in het voorafgaande terloops, dat ik ook eens met hem in gezelschap ben geweest met nog meer professoren. Meer dan eens. Ik vind die Hollandsche professoren aardige lui. Daar voel ik me nu nog 't meest mee verwant. Zij schrijven ook veel; in boeken en in tijdschriften. Tijdschriften zijn groote kranten, maar die dan ook niet zoo dikwijls uitkomen; en 't nieuws dat er in staat, is enkel wetenschappelijk nieuws. Er zijn tijdschriften, waar je niets van begrijpt; bijvoorbeeld die over de scheikunde. Ik heb bij een professor eens zoo'n tijdschrift zien liggen, vol lettertjes en cijfertjes en teekentjes. Het zag er net uit als een schoolschrift van het jongste zoon-tje van dien professor, dat dat jongetje me net had laten zien. Ik zei het ook, en toen lachte de professor erg deftig en gemaakt, en zei: „Heel origineel”. Als ze zoo lachen, zijn ze een beetje kwaad, dat heb ik allang gemerkt; ik zal zorgen dat ik nooit meer zoo iets zeg, al begrijp ik niet goed, waarom hij kwaad was.

Ik maak die professoren niet graag kwaad, want ik kan het best met hen opschieten. Chloriman merkt dat ook; en hij schijnt het niet heelemaal prettig te vinden. En ik heb al een paar keer gemerkt, dat ze na hem gesproken te hebben, me met een soort voorzichtige nieuwsgierigheid bekijken. Of ze 'n beetje griezellig van me zijn — Galatea zegt, dat Chloriman bang is, dat ze te veel in me zullen zien; en dat hij altijd bang is voor concurrentie — Niets dan een treurig bewijs van den invloed der zienswijzen van dien varkensvent op haar. Net of zoiets op het gebied der wetenschap beteekenis. Wat is de beteekenis van zoo'n man op 't gebied van den geest? „Nihil”, zeggen wij geleerden. Hij is wat ze hier in Amsterdam ook bij menigte zoo, alleen zijn ze niet zóó in 't groot goochem geweest, dus hebben ze niet zóó veel geld. Ik heb dat, net zooals ik het hier schrijf, natuurlijk ook aan Galatea gezegd, maar die heeft op alles een antwoord; nu ja! Toch is ze niet zonder 'n zeker doorzicht.

Ze antwoordde me niet op den man af, ze glimlachte maar eens — en zei: „Je moet maar eens opletten, Hansje, hoe je professoren zijn, als er zoo'n rijke kerel in hun midden is. Ze minachten hem, misschien; maar in elk geval aanbidden ze tegelijk zijn geld.”

„Niet allemaal”, zei ik. En Galatea peinsde even. Ze liet

ze blijkbaar in haar gedachten de revue passeeren. „Niet allemaal”, zei ze langzaam. Zie je, ze is eerlijk. „Maar”, zei ze er achter aan, laat Holkop” — dat is 'n *erg* rijke Amsterdammer, „eens fondsen beschikbaar stellen voor 'n nieuw laboratorium, dan zal je es zien, hoe zelfs Uilsma — dat is 'n razend geleerde professor in de natuurkunde, die leeft voor de wetenschap, en die werkelijk niet geneigd is tot concessies — „hoe zelfs die lief-doet”. Ik voelde, dat daar wat waars in zat; maar ja, dan zou die Holkop toch ook veel voor de wetenschap over hebben, al is hij zelf niet geleerd! O zoo! Dat is toch ook iets moois! Dat dacht ik, en dat zei ik, maar Galatea glimlachte weer, en zei:

„Stakker. Mr. Stolloway heeft de mooiste incunabelen-verzameling en de mooiste miniaturen-verzameling van de wereld; met twee bibliothecarissen en vier conservatoren erbij; maar denk je, dat hij er ooit naar kijkt, of er iets voor voelt!” Toen draaide ze zich om, en ging weg. Ik vond dat eigenlijk wel prettig, want ik wist niets te antwoorden. Ik begrijp het niet. Maar hier, in dit milieu van professoren, zal ik er wel achter komen, want die begrijpen alles.

2 Sept. — Wat heb ik gisteren veel geschreven! 't Is nog geen geregeld dagboek; ik heb nog te veel indrukken, die op me afgestormd zijn; enfin, dat is ook niet noodig. En 't eene woord haalt bij ons, Deutsche geesten, 't andere uit en dan komen *wij* er nooit uit. — Maar dat heb ik al gezegd.

Ik ben vandaag begonnen met eens over te lezen wat ik gisteren allemaal geschreven heb. En 't viel me op, dat ik in 't laatst van „fondsen” sprak. Weet jelui, geachte medekabouters, wat dat is? Nee, hè? Gewoon 't zelfde als „geld”! Maar „geld” is een woord, dat je nooit gebruiken moet. Dat vinden ze, geloof ik, ordinair; of eigenlijk, dat weet ik wel zeker. Grappig. Want ze willen, nee, nee, *niet* allemaal, daar blijf ik bij, maar heel velen van hen willen dan toch geld hebben, maar ze spreken er nooit van. 't Is eigenlijk wat ze noemen: een gemeen woord. Andere gemeene woorden zijn

Hier maak ik, fatsoenshalve, een kleine coupure in het werk van Hans. Wat ik, eerlijkheidshalve, vermeld.

. „Geld” is dus 'n gemeen woord, 'n onfatsoenlijk woord. Niet zoo gemeen als . . . (coupure); niet wat ze „schuin” noemen zoo als . . . (coupure), maar toch *niet netjes*.

Zoo zeggen ze ook nooit van iemand, dat hij „veel geld” heeft, maar dat hij „gefortuneerd” is; niet dat hij „nogal veel geld heeft”, nee, dan heet hij „bemiddeld”. Niet, dat iets veel geld kost, maar dat 't kostbaar is, of „prijzig”. „Gedelijk” — „geldelijke toestand” b.v. — kán; maar „financiël” is netter Zie je, dat zijn nu allemaal van die finessen, die je moet leeren om in de menschenwereld echt op je plaats te zijn, en succes te hebben. Je moet dan vooral weten welke *lichaamsdeelen* je niet noemen mag; nu, als eenvoudige handleiding kan ik jelui, geachte medekabouters, wel zeggen, dat je maar niet moet spreken van de onderste helft van 't midden van je lichaam. Die vinden ze hier onbehoorlijk; ze zouden dat gedeelte van een lichaam eigenlijk liefst *niet* hebben; . . . of dat weet ik ook nog niet zoo zeker, misschien is 't er wel net mee als met 't geld, dat ze er juist véél belang in stellen, en er daarom nooit over praten; om zich niet te verraden. „O, 't zijn zulke huichelaars”, zegt Galatea — Ik voor mij zeg liever nog, dat ik ze niet begrijp, en dat is waar ook.

Ik lees het voorafgaande even over, en ik zie, dat ik er nog weer op moet terugkomen. In Oberon's naam dan, — al zal Gally met haar Romaansche oppervlakkigheid me wel weer uitlachen. Die zou willen, dat je maar raak praat, geloof ik. Wat je bedoelt, blijkt wel uit het geheel, zegt ze; en desnoods begrijpen ze 'n enkel woord maar niet

Maar eerlijk gezegd, zij is juist verduiveld goed te begrijpen. En toch is 't geen ze zegt, niet altijd oppervlakkig. Ze ziet veel, ze „doorziet”, zooals ze dat hier noemen, de menschen beter dan ik — 't Is vreemd, maar 't is zoo. Ik denk soms: ze is oppervlakkig en luchthartig, en *zij* denkt soms: Hans is onnoozel en verward; en heel eerlijk gezegd: *relatief* is dat wel waar. Relatief dan, *relatief*, hoor! Als je dat „relatief” maar in 't oog houdt, gaat het wel; want we zijn allebei goedig, — en we zijn, natuurlijk, veel verstandiger dan de menschen, al kibbelen wij ook nogal eens. En dat gekibbel heeft ook al tot vreemde opvattingen van de menschen geleid. — Maar daar kom ik later wel op terug.

Ik zou nu even iets verbeteren — „commentarieeren” hoor ik Galatea zeggen, „als, maar commentarieeren Hans, en liefst wat wij-van-'t-Zuiden hebben gemaakt”. — Het is afschuwelijk, dat ik langzamerhand niets meer schrijven kan, of ik voel meteen haar critiek erbij. Als dat zoo voortgaat, is 't weldra met mijn schrijven uit, en wat moet ik dán doen?

Ik zou iets *verbeteren en aanvullen*. Nu dan, dat van dat onderste-midden, waarvan ik schreef, dat je er niet over spreken mag, dat is niet precies zoo. Al doet een kabouter, wanneer hij in deze menschenwereld komt, voorloopig maar 't veiligst, zich daaraan te houden. Maar 't is te interessant, in z'n fijne nuanceeringen, om er niet even iets meer van te zeggen. Nu dan, van 'n „buik” kun je in sommige gezelschappen wel spreken; maar weer niet altijd. Je moet bijvoorbeeld niet ineens op 'n soirée tegen iemand zeggen: „Wat hebt u een dikke buik”. Dan wordt zoo-iemand kwaad. Maar 't is waar, je moet ook niet zeggen: „Wat hebt u een dikke armen”. — En „armen” behooren toch absoluut tot de fatsoenlijke lichaamsdeelen.

Enfin, maar een „buik”, daar moet je toch in elk geval voorzichtig mee wezen. „Beenen” is goed, *bijna* altijd, maar „dijen” zijn riskant. — Maar — ja, 't is gecompliceerd — soms kan je weer over *alles* spreken. Dat hangt af van de plaats waar; en ook van den toon waarop; en ook van de benamingen waarmee. In de wetenschap, bij den dokter bijvoorbeeld, praten ze wel over alles; en uit den Bijbel, waarin ook over alles gesproken wordt, mag je alle woorden aanhalen; vooral als je dominé bent, maar ook anderszins, en het geeft een goed idee van je geloof; maar dan moet je vooral dadelijk door den toon van je stem te kennen geven, dat je uit den Bijbel citeert. Dan kijken alle menschen stemmig, hoe „gemeen” ze diezelfde woorden anders ook zouden vinden. Overigens ga ik hier niet op door; het is voor jelui maar om mismoedig eronder te worden; en toch is 't niet zoo erg als je denkt; ik voel dat ik er bijvoorbeeld al aardig in thuis raak.

En dan sprak ik van „succes” hebben in de wereld. Dat is ook iets héél eigenaardigs, en moeilijk om uit te leggen, wat 't is. Men zegt, dat bijvoorbeeld een kunstenaar succes heeft — een kunstenaar is iemand die iets moois maakt of vertoont, voor geld natuurlijk weer — en dat iemand succes heeft met wonderolie; en dat een sigarettenmerk succes heeft; en een reclame. En een man die op de ééne of andere manier veel geld heeft bij elkaar gehaald, die heeft ook succes gehad in de wereld. Het beteekent zoo-iets als: doel-bereiken.

Ziezoo, nu heb ik één en ander duidelijk en afdoende te boek gesteld. Alleen zal bij jelui misschien de vraag opkomen: „En hoe staat het nu met de Christelijkheid?” Nu, waarde broeders, ik kan niet anders zeggen, dan dat dat erg mee valt. Je merkt er om zoo te zeggen niets van. Tenminste niet in 't dagelijksch leven. Dat maakt het zoo moeilijk om er achter te komen, wat het nu eigenlijk is. Maar ik ben niet voor één gaatje te vangen, zooals ze hier zeggen, en er is één gebied waarop je aldoor van „Christelijk” hoort. Dat is de politiek.

(Wordt vervolgd)

MAART

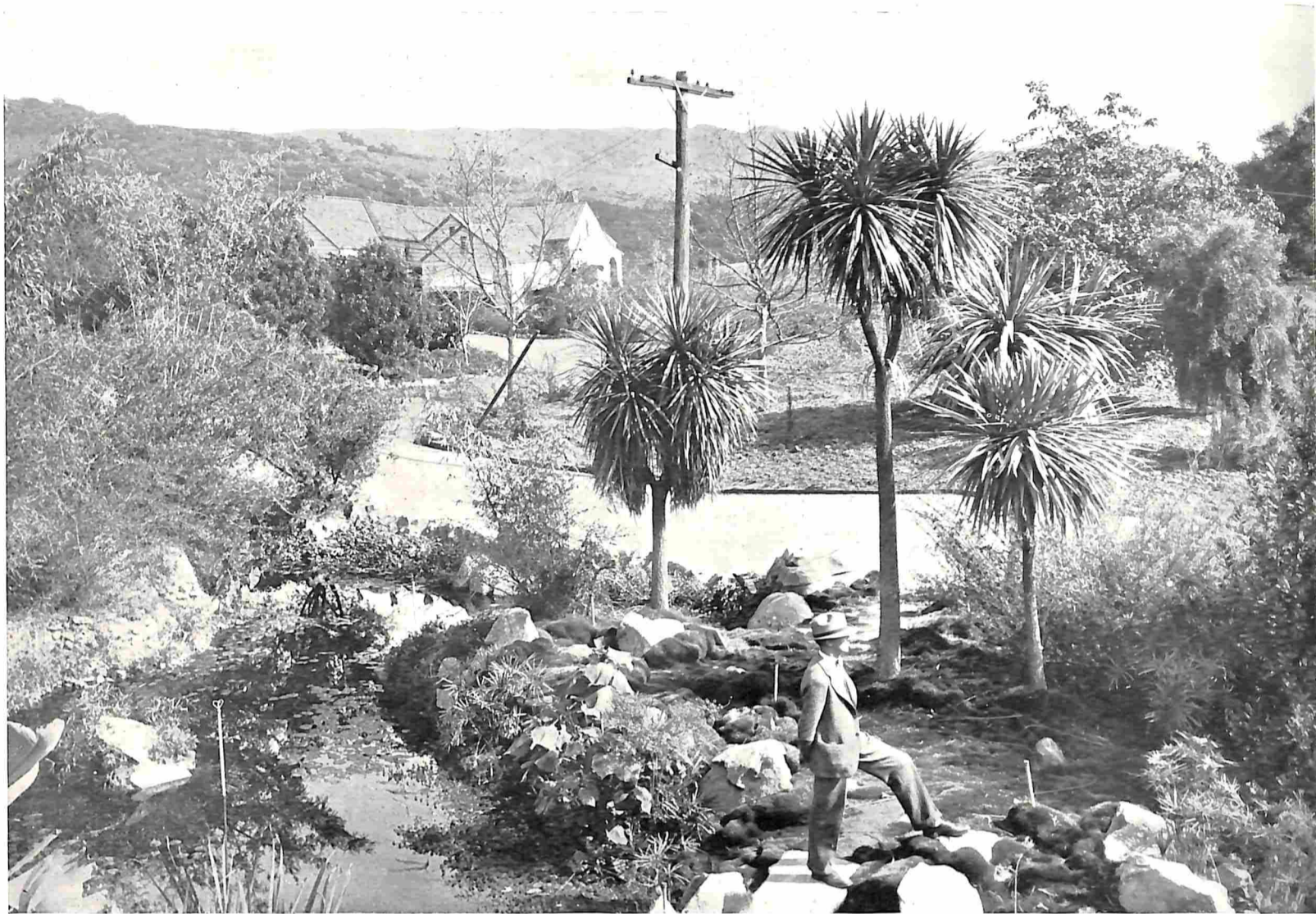
De rozelaar kromt zijn stramme takken,
die tranenglimmen, van leed verdwaasd.
De lucht is grauw — soms glanst er een zonvlek,
die schichtig en droef weer in nevel verwaast.

Hopeloos grijs ligt àl over de dingen,
vage weerspieg'ling van schreiende lucht.
De boomen staan roerloos in stille gepeinzen;
geen enkele lacht
en geen enkele zucht.

Maar opeens komt de lachende lentewind
vol jool door de wolken strijken.
De zon, die haar vroolijke vriend daar ziet
komt glanzend kijken.

De gouddruppen druipende elzestruik
blijft stil in gepeinzen verzonken
Maar kastanje wui't al zijn knoppen uit
heel vreugdedronken.

P. ENKELING

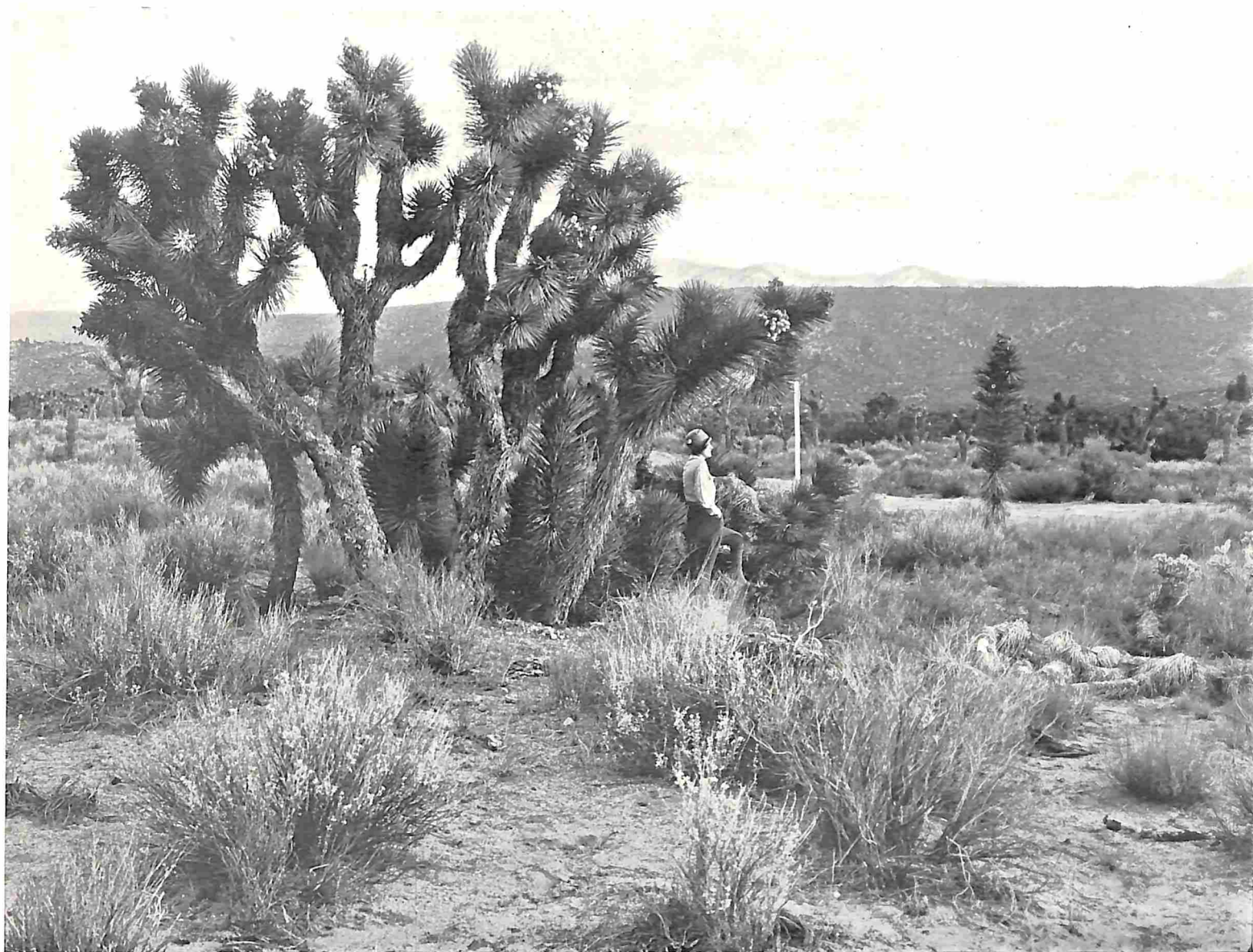

CALIFORNISCHE PLANTENGROEI. DE BOTANISCHE TUIN TE LOS ANGELES

CALIFORNISCHE PLANTENGROEI

TOEN Christus geboren werd, waren vele van de bekende „grote boomen”, die thans nog levend op verschillende plaatsen in Zuidelijk Californië gevonden worden, reeds meer dan drie duizend jaren oud. Tenzij men een van deze „Big Tree Groves” betreden heeft, is het moeilijk aan te nemen, dat er levende dingen op aarde zijn, die reeds jonge plantjes waren, toen de Pyramiden gebouwd werden. Dat een van deze woudreuzen bijna 100 voet grooter is dan de Domtoren te Utrecht, met een omvang van 100 voet (ongeveer 36 Meter) bij den grond, en een bast van 2½ tot 5 centimeter dik. Doctor Leland van de Stanford Universiteit zegt zelfs, dat de grootste onder deze reuzen 7000 jaren oud is. Dit in het midden latende, is het een bekend feit dat de jongsten onder deze volwassen boomen minstens 2000 jaren oud is. Terzijde van deze, zijn er honderden nog niet volwassenen van alle leeftijden. ☒ Als men eenigzins fijngevoelig is, betreedt men deze oerboschen met een gevoel van diepen eerbied, met een zelfde gewaarwording als waarmee men deemoedig door de schemerige ruimten van een kathedraal schrijdt. Te denken dat deze mammoth Sequoias reeds eenige duizenden jaren oud waren, toen Christus in Galilea wandelde, beneemt den bezoekers de spraak, als zij aan den voet van deze reuzen in het schemerlicht, rust en wat koelte zoeken. ☒ Hoe oneindig nietig voelt een ieder zich in tegenwoordigheid van zulk een eerbiedwaardigen ouderdom. Het is waar, dat Pyramiden en Sphinx eerbied afdwingen, als men er voorstaat, doch die gewaarwording is niet te vergelijken met wat men gevoelt in de nabijheid van deze levende dingen, die de stormen van 40 eeuwen trotserden, en nog in het geheel geen teeken geven, dat zij hun hoogsten leeftijd hebben bereikt. ☒ Gelukkig zijn deze eerwaarde Sequoias thans opgenomen in de reeks van Nationale Parken en zijn verder behoed tegen de vernielende menschelijke hand. Zij worden gevonden op eene hoogte van 4,000 tot 6,500 voet, tegen de Westelijke hellingen van de Sierra Nevadas. In het „Tahoe National Park” zijn ver-

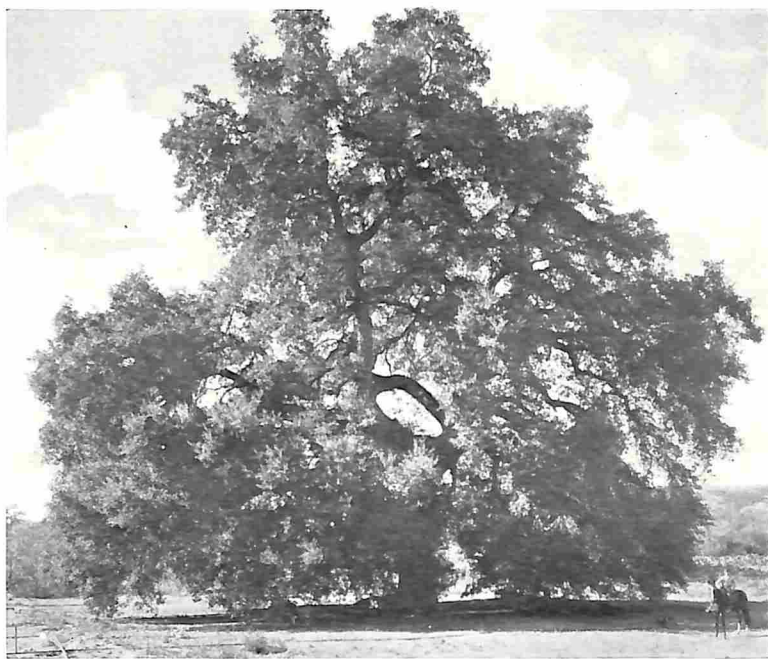
scheidene hectaren gronds gewijd aan den aanplant van jonge Sequoias, en de jonge boomen doen 't zeer wel. Aangenomen, dat deze boomsoort van 20 tot 40 eeuwen noodig heeft om haren vollen groei te bereiken, zullen zij, die de zaadjes in den grond plaatsten, niet genieten van hare schaduw. Immers, de stammen groeien loodrecht naar boven tot een hoogte van 100 tot 200 voet alvorens zich takken en naalden ontwikkelen van noemenswaardige afmeting. ☒ Per automobiel door het Zuidelijk gedeelte van Californië toerende, of eene wandeling makende door hare schilderachtige steden en dorpen valt de groote verscheidenheid van hare boomsoorten wel het allermeeft op. Hier zijn boomen te samen gebracht van alle deelen der wereld. China, en Japan, Australië en Indië, Chili, Peru en Brazilië, de Middellandsche zee landen, Europa, Azië en Afrika, hebben allen het hunne tot deze schitterende boomenpracht bijgedragen. Voor hen, die een boomen betreffende studie maken is Californië een waar paradijs. Hier kunnen zij in de open lucht, als op een reis om de wereld, in een klein bestek ten volle hun hart ophalen. Het is één groote botanische tuin. ☒ Wat het oog wel het eerst boeit zijn de palmen. Deze groeien hier in groote profusie langs wegen, in parken en tuinen. De meest voorkomende soort is de „Washingtonia filifera”. Zij groeit evengoed in de ravijnen van de woestijn, als in de streken langs de kust. Hare waaievormige bladeren gaven haar den naam: Waaierpalm. Een andere, veel voorkomende soort, een familielid van de Waaierpalm is de windmolenpalm, (Chamaerops de „Cocos plumosa”, een braziliaansche neef van den bekenden Cocospalm. Men vindt deze palmsoorten niet slechts in kleinen getale, doch lange lanen zijn er aan weerskanten mede beplant, wat juist Californië zoo opvallend onderscheidt van de andere Staten der Unie. ☒ Een van de meest voorkomende sier- en schaduwboomen is de „Peperboom” (Schinus Molle), welks gracieus fijn groen nederhangt als de takken van den treurwilg. Niet dat de „Peperboom” peper voort-

CALIFORNISCHE PLANTENGROEI. JOSUABOOMEN IN DE MOJAVE-WOESTIJN

brengt, wat zijn naam zou doen gelooven, doch als men de bladeren tusschen duim en vinger fijn wrijft ruikt het sap zoo sterk naar peper, dat men zou zweren, het volgende oogenblik te moeten niezen. Deze boom draagt in den herfst aardige roode bessen, die warm door het fijne groen schemeren. Voor mijlen en mijlen zijn de straatwegen hiermede beplant, in vele gevallen zijn de boomen zoo hoog en het groen zoo dicht, dat de straten ware tunnels van groen gelijken. Hoe, en wanneer deze boomsoort hier werd ingevoerd schijnt niemand te weten. Zelfs de oudste bewoners schieten aan geheugen te kort om hier ook maar eenig licht op te kunnen werpen. De „Peperboom” wordt in het wild gevonden in Peru en andere Zuid-Amerikaansche landen en het wordt verondersteld, dat de eerste Franciscaner monniken hem hierheen brachten om als schaduwboomen te dienen bij hunne kerkjes in de dorre streken. Ander doel dienen zij niet, daar het hout voor timmerhout ongeschikt is, zij het dan alleen voor deurposten in de dagen dat Californië voor dit doel geen ander materiaal opleverde. Afwisselend met de palm en den „Peperboom” is de Eucalyptus een veel voorkomende houtsoort. Voor versiering van wegen wint hij het bijna nog van den „Peperboom”. Statig rijzen de groene toppen, dikwijls tot een hoogte van 150 voet, schommelende in den wind, met een zacht lispelen van zijn bladeren. Zij vormen zoo’n geheel met het omringende landschap, dat het moeilijk aan te nemen is, dat deze boomen werden ingevoerd. En toch is dit zoo. Hun geboorteland is Australië, waar zij uitgestrekte bosschen vormen. Daar te lande bereikt een soort, de „Eucalyptus amygdalina” soms de duizelingwekkende hoogte van meer dan 400 voet. Van al de boomen in het Westen van de Vereenigde Staten groeit de Eucalyptus het snelst, en in het algemeen gesproken bereikt hij in 20 jaren, waar een eik een eeuw over doet. De opwekkende kruidachtige geur van den Eucalyptus kan men reeds van verre ruiken. Over geheel Zuidelijk Californië kan men ze vinden, van San Francisco tot de Zuidelijke grens, tegen Mexico

aan. Langs wegen en velden doen zij uitstekende diensten als windvangers, om vruchtboomen en bloemenvelden te beschermen. Verschillende soorten bloeien bijna gedurende het geheele jaar, en men kan hier soms reeds in Januari de roode, witte en roomkleurige bloesems bewonderen. De Eucalyptus behoort tot de harde houtsoorten en wordt zoowel voor brand- als timmerhout gebruikt. Uit de bladeren en kleine takjes van de zogenaamde blauwe Eucalyptus wordt de Eucalyptus olie bereid, hoofdzakelijk gebruikt tegen be-

CALIFORNISCHE PLANTENGROEI. EEN LEVENSEIK TE SAN DIEGO

nauwheid bij verkoudheden. ☼ Een andere, van Australië afkomstige boomsoort, is de Acacia, die overal in Zuidelijk Californië wordt aangetroffen. In het voorjaar zijn de bloemen achtergrond wordt gedrongen. Een zoete geur vervult dan de lucht in de geheele streek en vieren de bijen hoogtij. ☼ Een paar landgenooten van den Acacia vonden hier een gastvrijen bodem. De zoogenaamde „Silk-Oak” (*Grevillea robusta*), een prachtige boom met varenachtige bladeren, zoo fijn en zoo gracieus, dat hij in de verte den indruk maakt van een zeer teer kanten kleed en de „She-Oak” of „Beef-Wood” (*Casuarina quadrivalvis*). Bladeren heeft deze boom eigenlijk niet. Wat voor bladeren doorgaat zijn korte stammetjes, gezet in eene formatie, die doet denken aan de pluim van den Australischen Casuaris, vandaar den naam. Het hout van deze boomsoort is rood, als rauw vleesch. ☼ De „Jacaranda” thuis behoorende in Brazilië is de meest majestueuse van alle ingevoerde boomsoorten. Bedekt in het voorjaar met blauw gekleurde bloemen, doet hij denken aan den transparant blauwen hemel over de landen aan de Middellandsche zee. ☼ Ook vindt men hier in overvloed een kleinere boomsoort afkomstig van Formosa, de Camphorboom. Wrijft men de kleine zwarte besjes of de bladeren fijn, dan verspreidt het sap een sterke camphorlucht. Het is een van de weinige boomsoorten, die nooit door insecten wordt aangetast. ☼ Zoo rondwalende langs hoofden zijwegen ontmoet het oog steeds meer vreemde boomen, te veel om hier te kunnen beschrijven. Hier vinden we ook de „Bottle Tree” (*Sterculia diversifolia*) van Australië, de „Deodar” van Indië, de „Norfolk Island Pines” (*Araucaria exelsa*) afkomstig van de Zuid Zee Eilanden, en vele anderen. Ze gedijen allen goed en telen immer voort, in menig geval beter dan in hun geboorteland. ☼ Evenals onder de boomen vindt men ook de meest uitheemsche bloemen, hier in den loop der jaren overgebracht. ☼ De „Poinsettia” (*Euphorbia pulcherrima*) bij voorbeeld, welke tegen Kersttijd in vollen bloei staan. De boomen vormt zich aan den eersten top van een langen stengel, waar verscheidene licht groene bladeren langzaam overgaan tot een fel rood. Met Kerstmis zijn de altaren in de kerken en de interieuren der huizen hiermede versierd. Vooral Santa Barbara en Ventura, ten Noorden van Los Angeles zijn voor deze bloemen bekend. ☼ Even opvallend is de „Bougainvillea”, overgebracht naar Zuidelijk California van Brazilië door een Fransman, Louis Antoine de Bougainville (1766—1769). Vooral in kleinere stadjes ziet men geheele cottages bedekt met deze schitterende paarsch gekleurde bloemtrossen. ☼ Een andere zeer opvallende bloemsoort is de „Mesembryanthemum”, afkomstig van de droge velden in Zuid Afrika. Doch even goed komt ze voor in Griekenland en de Canarische Eilanden. ☼ Zonder te weten, hoe zij hier ooit kwamen, groeien zij ook in grooten getale in de Mojave Woestijn ten Oosten van Los Angeles. Deze bloem, die geheele, zonnige glooiingen en hellingen bedekt, kan men hier in het vroege voorjaar in zuiden en langs wegen in massief rosekleurige

CALIFORNISCHE PLANTENGROEI. IN HET MOUNT BAKER NATIONAL FOREST (OREGON)

bedden vinden. Zij neemt de plaats in van gras, waar het moeilijk is water te brengen. Het geheele jaar door blijft deze plant groen, zelfs al ontvangt zij gedurende al dien tijd geen water. In het voorjaar is het één massa van rose bloem-pjes, die verscheiden weken men rozen, in alle vormen en vreemde bloemsoorten vindt men schelrood en rose, zoo kleuren. Geraniums groeien hier in schelrood en rose, zoo hoog als struiken, zoodat men een ladder noodig heeft om de bovenste bloemen te kunnen bemachtigen. Gazanias, verbenas oranje, rood, rose en wit. Irissen, petunias, nasturbenas, groote en kleine viooltjes bij miljoenen, Shastias, Daisies zoo groot als schoteltjes, galardias, meschscholtzias, en rozen, rozen, rozen. ☼ Doch met het planten van boomen, struiken en bloemen tot versiering van de vrucht-brennende soorten niet vergeten. De Zuidelijk Californische bodem is voor alles geschikt, zoolang er maar water op kan worden gebracht. En wat een wonderen zijn er in deze richting verricht. Van den voet van de Sierra Nevadas tot den Oceaan is de voormalige woestijn herschapen in een waar lustoord. Langs effen geplaveide wegen langs boomgaarden snorren: Sinaasappelen, citroenen, grapefruit, noten, amandelen, avocados, dadels, olijven, persimmons, pomegranaten, abrikozen, appelen, perziken, en wat wel het eerst had moeten worden genoemd, druiven in groote verscheidenheid, afgewisseld door meloenen, sla, pimiento pepers, kool, tomaten, uien, aardbeien, frambozen, celery, mais, uitgestrekte geïrrigeerde grasvelden voor hooi, donkergroene velden alfalfa voor het vee, en dan weder koren, gerst, katoen, boonen, bieten, aardappelen, kersen, peren, een ware hoorn des overvloeds. ☼ En alles wat hierin werd opgesomd, werd door menschenhanden geplant, want oorspronkelijk was Zuidelijk California een kale brandende vlakke.

W. THOE SCHWARTZENBERG

Ontgoocheld

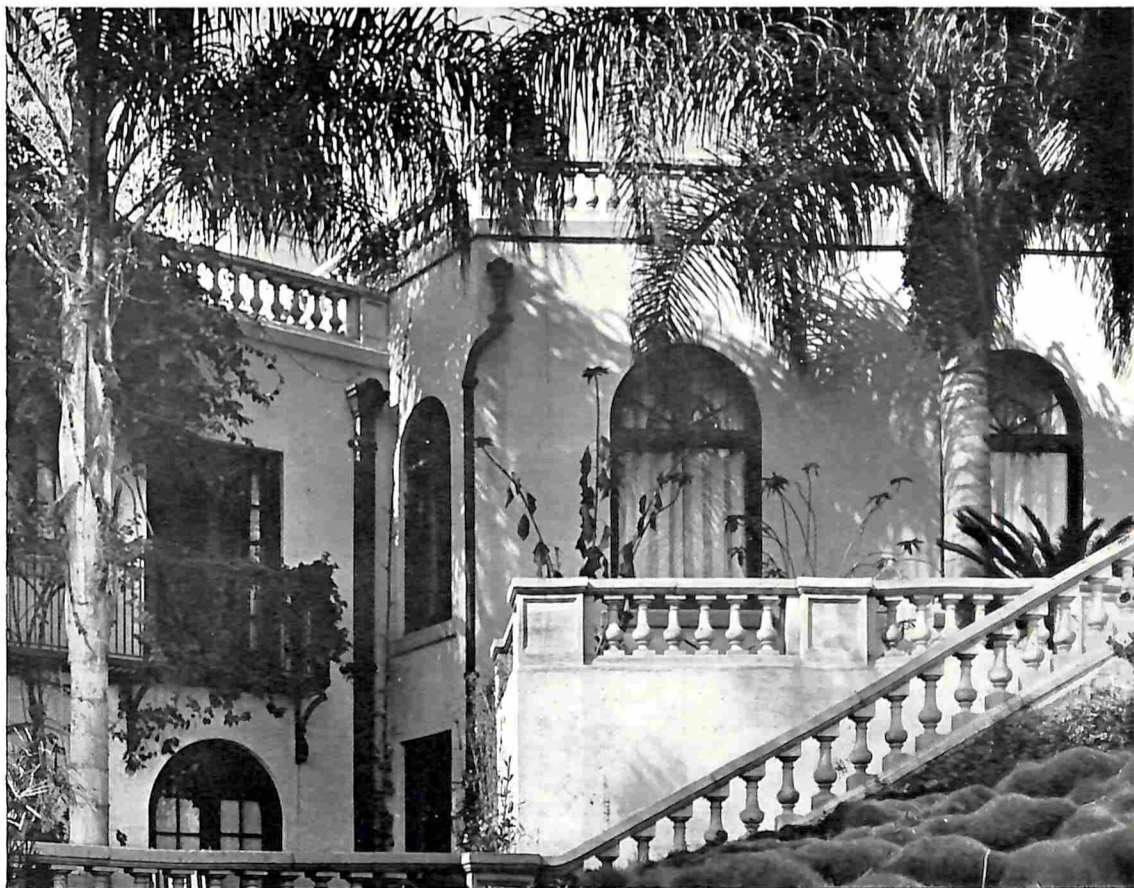
KAREL was altijd een stille jongen geweest, een zoekter, een peinzter. Hij dweeptte met verzen van Adama van Scheltema, met Gorter, met Mevr. Roland-Holst en verbond aan zijn dagelijksche, nuchtere levenstaak. — Karel was telegrafist, — de lectuur van sociale en dichterlijke werken. ☼ Hij bezocht vergaderingen, luisterde naar het woord van de leiders, meestal gezeten in een hoekje van de zaal, stil, soms met gesloten oogleden, schijnbaar in slaap, maar in werkelijkheid de gesproken woorden overwegend, overdenkend en mijmerend: „De wereld moet anders worden. Alles werd den mensch van de Natuur geschonken om niet, daarom zal men het ook om niet aan de Menschheid wedergeven”. ☼ Naast zijn drukken, enerveerenden werkkring vond hij nog tijd om belangeloos voor ieder schreef stukjes in de krant, leidde een cursus in stenografie, vragen naar het aardse loon, maar zich vrijwillig geven aan een Ideaal. ☼ Zoo hadden de beste denkers en dichters gedaan; zij schreven en arbeidden niet om loon, maar hadden

CALIFORNISCHE PLANTENGROEI. DE SUBTROPISCHE PLANTENGROEI VAN ZUID-CALIFORNIE

een roeping te vervullen en deden dat zonder aarzeling, niet om geld, niet uit ijdelheid, maar uit innerlijke aandrif. ☼ En omdat hij deze levens- en werkwijze als iets heel gewoons beschouwde, dacht hij als onervaren, naïef kind-in-de-wereld, dat zijn geestverwanten ook zoo waren, dat de meesten hun wereldverbeterende plannen volvoerden uit hartstocht voor het goede en met afkeer van het kwade. ☼ Als er iemand bij hem kwam om raad, dan stond hij belangeloos den vrager te-woord, dan handelde hij naar de in zijn hart geschreven woorden: „Alles werd den Mensch van de Natuur om niet geschonken, daarom zal men het ook als een geschenk aan de menschheid wedergeven”. ☼ En zoo gebeurde het op een zomerdag, dat Karel buiten op het land in gezelschap was van een visscherman, die daar eenzaam in den Polder woonde in een soort van hut op een eiland, omringd door 150 kippen, dertien katten, met een paar vette varkens in de schuur. ☼ Hij maakte het meê, dien zomerdag, dat er tal van Amsterdamsche hengelaars kwamen om een schuitje te huren en, na zich te hebben voorzien van eenige halve-liters bier of een flesch melk, zich verspreidden in verschillende windstreken van het rijke visch- en Polderwater. ☼ Hij was er getuige van, dat twee *schijnbaar* Amsterdamsche hengelaars, toegerust met hengels, kanis, netten, bij „Oome Nelis”, — zoo heette de visscherman in den volksmond, — op een „neut”, een hartversterking aandrongen. Maar deze werd niet dadelijk verstrekt. Want „Oome Nelis” had geen „vergunning” en vertrouwde deze vreemde, hem onbekende hengelaars niet. Zij zagen er eenigszins verdacht uit. „Oome Nelis” weigerde. Het mocht niet! ☼ Maar de visscherman had op drukke dagen een helper in zijn dienst, een ietwat stunteligen jongen uit een naburig dorp en inderdaad na eenig

aandringen verkregen de heeren van dezen knaap den gewenschten „neut” en drongen op betaling aan. ☼ Maar juist kwam „Oome Nelis” weer binnen en onder toezicht van den ouden visscherman werd het geld geweigerd, hij had geen vergunning Het mocht niet. ☼ Ook het simpel-uitziende helpertje bleef weigerachtig. Het scheen een strop voor de verkapte „hengelaars”. Tot het helpertje op een oogenblik, tijdens afwezigheid van „Oome Nelis”, toch het geld accepteerde, de „hengelaars” zich als „Commiezen” demaskeerden, waarna beslag werd gelegd op de aanwezige bieren, op de schoone flesch met nikkelen schenkkurk, op een flacon kruiëbitter, op een flesch Kina-wijn welke „Oome Nelis” voor eigen gebruik als medicijn, („koorsbitter”) naast een bus, gevuld met benzine, had geplaatst. ☼ Toen was „Oome Nelis” er bij! Hij werd „geknipt”. De geheele omgeving werd met zeventien man afgezet, commiezen, militaire politie, veldwachters, want je wist nooit wat die echte Amsterdamsche Jordaanhengelaars in hun schild voerden, indien er slechts twee man als constateerders van de Drankwet-overtreiding optraden. Bovendien wist men hoe „Oome Nelis” bij de Amsterdammers bekend en bemind was. ☼ Ook Karel kende dezen rijzigen, fieren visscherman sinds lang. Hij wist, dat „Oome Nelis” zijn vader en moeder tot den dood toe had verzorgd, hij wist bij ervaring, dat deze brave, offervaardige kerel zijn bed wel eens aan anderen afstond om zelf in het hooi of op den vloer te gaan slapen, hij wist ook, dat deze man, die zelf nooit misbruik maakte van sterken drank, altijd behulpzaam voor anderen klaar stond en de koude hengelaarsmagen verwarmde met koffie en alleen voor het huren van zijn schuitjes met aasvischjes een billijke vergoeding vroeg. ☼ Het was dus verklaarbaar, dat Karel niet vroeg of deze man Katholiek, Nederduitsch Hervormd, Apostolisch of iets anders was, maar in de eerste plaats naar

CALIFORNISCHE PLANTENGROEI. KOREAANSCH GRAS, DAT NOOIT BEHOEFT WORDEN GEMAAID

het menselijke keek, dat van deze Figuur uitstraalde. ☒ Karel kwam in verzet. Was de bekeuring feitelijk niet uit gelokt? Was deze rechtmatig? De Kina-wijn was voor eigen gebruik, de „neut”, — het „hassebasje”, — uit de flesch met schenkkurk, werd altijd gratis verstrekt. Op de rekening kwam nooit iets voor, dat naar berekening van versterkende middelen zweemde. ☒ En nu dit proces-verbaal! Deze bekeuring! Hij stond onmiddellijk aan den kant van den „boosdoener”, die met zijn hoog stemgeluid het Radio-geluid van zijn stippen overschreeuwde. ☒ „Dat is van mij! Ik verkoop sterken drank! Die Kina-wijn is van mijn! Ze kunnen alles bij me krijgen . . . tot Haarlemmer olie toe! Ik ga naar een advocaat. Ik ga naar Amsterdam! Al kost het me honderd gulden! Ik sta in mijn recht! Ik heb geen sterken drank verkocht! Ik heb nooit geld ervoor aangenomen! Ze krijgen het bij mij cadeau!” ☒ Karel ontraadde zijn gang naar een advocaat. „Doet U dat niet, Oome Nelis, doet U dat niet! Ik ben toch morgen in Amsterdam. Bij een advocaat dien U niet kent, zult U misschien een aanzienlijk bedrag moeten betalen. Bij een geestverwant van mij, die ook advocaat is, kost het U niets. En dat is een man van naám. Een man van

ervaring. Hij zal U stellig, — daar twijfel ik niet aan, — gratis advies verstreken. Hij is zeer goed gesituéerd en geeft zich veel aan onze beweging, strijdt tegen maatschappelijke misstanden, die *schreeuwend* om verbetering vragen! Hij zal U helpen! Hij zal U terzijde staan”. ☒ En de ander, opstandig, in opwinding, barstte los: „Ik heb niet gemóórd en ik heb niet gestóolen! Ik ga voor niemand uit den weg. Ik mag voor

eigen gebruik Kina-wijn als „koorsbitter”, ik mag alles in huis hebben! En ik mag *weggeven* zooveel als ik wil!” ☒ De idealistische jonge man stelde gerust. ☒ „Natuurlijk Oome Nelis! Wacht U nu maar even kalm af want ik heb morgen een vergadering waar die geestverwant aanwezig is en dan kost het U niets! En U wordt niet bekeurd! U gaat vrij uit. U krijgt van mij bericht”. ☒ Den volgenden dag vond inderdaad een vergadering plaats van eenige zeer sociale strijders. ☒ Karel was reeds vroeg aanwezig. Zijn vriend de advocaat en geestverwant, was er ook. De idealistische jonge man deed het verhaal van de bekeuring, zonder opsmuk, aan den meer nuchteren, luisterenden meester in de rechten. Karel informeerde: „Niet-waar, een bekeuring mag niet worden uitgelokt? Het geld mag niet worden opgedrongen?” ☒ „Nee. Maar die helper van „Oome Toon” of „Oome Nelis”, — hoe heet die vent? — heeft het geld aangenomen!” ☒ „Ja”. ☒ „Dat is een kwaad ding. Daar is die ouwe baas aansprakelijk voor! Overtreding van de Drankwet. Gewone overtreding. Hoe laat is 't? Bijna acht uur. We moeten gaan vergaderen. Zeg, tusschen twee haakjes, geef me even die vijf gulden voor het advies want anders moet ik je morgen een nota sturen. En jij krijgt het dan wel terug van dien „Oome Nelis!” ☒ Karel keek of hij het in den Polder hoorde donderen. Hij was „ontgoocheld”. De wereld was nuchter, van practisch”, 2 x 2 bleef 4. FRANS HULLEMAN

BENITO MUSSOLINI

NOG eens zoo hard sloeg in den morgen van 29 Juli 1883 Alexandre Mussolini, de smid van Dovia, een gehucht dat onder het dorp Predappio in Romagna (Italië) ressorteert, op zijn aambeeld, want eenige uren voor dien had Rosa, zijn vrouw, hem een zoon geschonken: Benito Mussolini. Reeds het feit, dat Alexandre zijn zoon Benito noemde, teekent den smid en zijn revolutionaire gevoelens, want in Italië is de naam Benito weinig gebruikelijk; in Rome komt hij, zooals me bij onderzoek bleek, zoo goed als niet voor — hij is dan ook meer Spaansch, dan Romeensch. In die dagen werd Benito Juarez, het hoofd der opstandelingen tegen keizer Maximiliaan, veel besproken en diens voornaam moest dienen, om „Vittorio Veneto's meest getrouwe onderdaan”, zooals de minister-president zich bij zijn optreden aandienende, tot toekomstigen revolutionair te stempelen. Alexandre Mussolini werd later door zijn zoon afgeschilderd als „een ruw, maar goed mensch, getrouw aan de principes van zijn klasse”. Rosa Mussolini, de moeder, werd zonder eenige reserve door Benito steeds genoemd als

de meest teedere moeder, die hem altijd met toegewijde omgeven. Van haar leerde de zoon op vier- of vijfjarigen leeftijd lezen en schrijven, tegelijk met andere kinderen uit het gehucht, want Rosa Mussolini was de onderwijzeres van dewel zeer primitieve dorpsschool, die boven de smederij gehouden werd. Deze „meest teedere moeder” overleed in 1905, gedurende den tijd, dat Benito zijn militaire dienstplicht vervulde. Vijf jaren later

BENITO MUSSOLINI. INWIJDING DER GYMNASIEKWEDSTRIJDEN TE FARNESINA

stierf de vader. ☒ Als kind reeds „werkte” Mussolini bij zijn vader in de smidse, maar natuurlijk mocht om deze „Spielerei” de school niet verzuimd worden. Toen hij negen jaar was verliet hij de school van zijn moeder, om die te verwisselen met de grootere, de „echte” van Predappio. Dit schoolgaan ontrok hem echter geenszins aan het familieleven, noch aan de omgang met zijn vroegere makkers, bij wie hij, zoodra het te pas kwam, de lessen van zijn vader in praktijk bracht, dat iedere klap een tegenklap waard was. Des avonds kon men hem in een hoekje van de herberg vinden, die door zijn vader gehouden werd. Daar luisterde hij naar het voorlezen van de „Misérables” van Victor Hugo en van andere, dergelijke lectuur. ☒ Zijn moeder ontdekte het eerst zijn aanleg voor de studie en na veel tegenstand wist ze Alexandre Mussolini over te halen, Benito naar het college van de Paters van Faenza te zenden. Het verlies van zijn vrijheid was voor den jongen een hard gelag, maar hij toonde zich niettemin een vlijtig en intelligent leerling. Nooit echter — ook later niet — heeft hij zijn afkeer van het internaat onder stoelen of banken gestoken. Zijn antipathie berustte ook nog op andere gronden, dan het verlies van zijn vrijheid alleen. De eetzaal was in drie tafels verdeeld: één voor den adel, één voor den middelstand en één voor de arbeiders en bij deze laatste tafel werd Benito ingedeeld, was zijn eigenlijke kwetste. Zijn vlijtig ver-

MAROKKO. BAB JIAF

minderde er echter niet om. In dit college leerde hij de klassieke literatuur kennen, gelijktijdig met het groote verleden van Rome. ☒ Als Benito vijftien jaar is, vinden we hem terug aan de Normalschool van Forlimpopoli. Hoezeer hij ook hier uitblonk, blijkt uit het feit, dat men hem opdroeg de herdenkingsrede van Verdi in het theater te Forlì te houden. Ofschoon hij eerst zeventien jaar was, deed hij het schitterend. Een jaar daarop verliet hij ook deze school met het diploma van onderwijzer in zijn zak. ☒ De post van gemeente-secretaris te Predappio kwam vrij en Benito solliciteerde er naar. Men wees hem echter af, om zijn bekende revolutionaire gevoels. Wel was Benito woedend en wel ging hij te keer tegen het kapitalistische gezag, maar, goed beschouwd, kan men den autoriteiten niet geheel en al ongelijk geven, want in dien tijd — 1901 — was de jonge onderwijzer een minstens evenzeer overtuigd socialist als zijn vader, maar intellectueel veel beter toegerust. Te Gualtieri, in Emilia, bleek men echter minder kieskeurig — wellicht ook minder op de hoogte — want daar kreeg hij zijn eerste aanstelling als openbaar onderwijzer op een salaris van 56 Lire per maand. Veertig Lire moest hij voor kostgeld afgeven, zoodat hem per maand 16 Lire overbleef, om den gebraden haan uit te hangen. Zelfs in dien tijd en in dat kleine plaatsje moest de haan noodzakelijkerwijze wel van heel kleine proportie en van tweederangsch kwaliteit zijn. Benito's eenige — goedkoope — afwisseling was, het spelen op z'n viool, waarin hij nooit les had ontvangen. Later, als minister-president, zal de Fransche ambassadeur te Rome, hem een Stradivarius leenen, maar in z'n jongen tijd verkocht men die nog niet voor een prijs, die hem schikte, zelfs niet op afbetaling van 16 lire per maand. Te Gualtieri vond hij volop tijd auteurs als Karl Marx, Babeuf, Proudhon en Buonarotti grondig te bestudeeren en de vrucht dezer studie hield hij voor anderen geenszins verborgen. Zijn actief deelnemen aan de socialistische beweging bracht hem in contact met de kopstukken der partij, maar, zooals we direct zullen zien, een socialist met eigenaardige opvattingen is hij steeds geweest. ☒ Het einde van het schooljaar kwam en Benito kreeg van de baan en van den mageren haan meer dan genoeg. Zijn avontuurlijke aard kwam boven en Zwitserland, het land der vrijheid, trok hem aan. Slechts waren zijn middelen om er heen te te gaan ontoereikend. Hij schreef zijn moeder en hoewel zij het zelve waarlijk niet breed had, zond zij hem — want was ze niet de teederste van alle moeders? — 45 lire. Niet lang daarna — een Julimorgen — trok hij bij Chiasso over de grens. Het toeval wilde, dat hem juist een „Secolo” in handen viel, waarin hij de arrestatie van zijn vader las. Zijn besluit wankelde niet: avanti naar Luzern. ☒ Onderweg hoorde hij van een metgezel in den trein, dat hij misschien te Yverdon wel werk kon krijgen en na een reis van 36 uren komt hij er aan, met 8 Lire en 10 centimes op zak. Het verlangde werk kreeg hij niet en daarop begon een reeks van avonturen, die meer in het kader van een roman schijnen te passen, dan in het leven van een staatsman. Te Orbe werkt hij elf

uur per dag als steenensjouwer, à raison van 32 centimes per uur. Hij hield het een week uit en vertrok daarop naar Lausanne. Hij had twintig francs op zak, maar toen ook dit geld spoedig opraaakte had hij op zekeren Maandag „geen ander stuk metaal in zijn portemonnaie, dan een nikkelen medaille van Marx”. Hij sliep onder het standbeeld van Willhelm Tell en het Montbénon-park diende hem als toiletgelegenheid. Hij zakte maatschappelijk steeds lager en tenslotte was hij blij werk te vinden bij een Italiaanschen wijnkoopman, voor wien hij de „fiaschi” weg mocht brengen, waarbij hij kans kreeg 50 centimes als fooi te ontvangen. Dit avontuurlijke leven schijnt hem toch te hebben aangetrokken, want hoewel hij voor korten tijd — tijdens de ziekte zijner moeder —

naar Predappio terugkeerde, hield hij het daar niet lang uit en opnieuw deed hij een beroep op de Zwitsersche gastvrijheid. Nu kreeg de politie hem echter in de gaten en het eene kanton na het andere wenschte van zijn aanwezigheid niet te profiteeren. Bovendien was hij nu te Lausanne, te Genève en te Zurich in relatie getreden met Russische politieke ballingen, hetgeen hem ook niet als verdienste werd aangerekend. Na tal van kleinere wederwaardigheden, waarbij wij hier niet langer kunnen stilstaan, werd hij uit geheel Zwitserland verbannen. In Italië teruggekeerd, vervulde hij zijn militairen dienstplicht, en toen hij in 1905 van dezen dienst afscheid nam, schreef hij aan zijn luitenant een brief in bewoordingen, die alweer voor een socialist vreemd aandoen. Hij heeft het in dien brief over „den godsdienst voor het vaderland”, over „de helden, die het ééne Italië hebben gesticht”,

MAROKKO. EEN PALEISTUIN TE MARRAKECH

over „zijn bereidheid de barbaren uit het Noorden te bekampen, indien zij nogmaals zouden probeeren Italië te verdeelen”. Na een kort verblijf te Predappio, waar hij overdag zijn vader helpt en des avonds Nietzsche, Schopenhauer en Machiavelli leest, zwerft hij als onderwijzer nog hier en daar totdat in 1908 zijn journalistieke carrière begint. Hij werkt mede aan „Il Pensiero”, aan „l'Avvenire” en aan de „Popolo”, waarvan hij tenslotte hoofdredacteur wordt. In de „Popolo” publiceert hij nu zijn meest bekende politieke artikelen en feuilletons. Op 24 September brengt zijn temperament hem opnieuw in conflict met het wettige gezag. Hij wordt beschuldigd van opruiing, van aansporing tot sabotage. „Slechts tot het plegen van economische sabotage”, zoo verdedigt hij zich, „geenszins tot vandalisme”. En in het slot van zijn verdedigingsrede gaat hij hoog te paard zitten: „Zoo ge mij vrij laat”, dus wendt hij zich tot de rechters, „doet ge me een plezier: zoo ge me veroordeelt, bewijst ge mij eer”. Deze eer werd hem bewezen: hij werd tot vijf maanden gevangenisstraf veroordeeld. Door dit proces kwam hij bij de socialistische partij weer eenigszins in aanzien, maar de rechte samenwerking en appreciatie is er toch niet meer. Reeds in 1913 dreigt een breuk, maar deze kwam pas bij het uitbreken van den oorlog. Hij pleit ervoor, dat Italië er aan zal deelnemen en terstond keert de „Avanti” zich tegen hem, terwijl ook het „officieele” socialisme hem uitstoot. In

Januari 1915 neemt hij het groote besluit: hij sticht een eigen blad: de „Popolo d'Italia”. In Mei 1915 wordt de oorlog inderdaad verklaard en hij aarzelt natuurlijk niet er aan deel te nemen. In dien tijd veranderen zijn ideeën geheel en al en het is wel een geheel andere Mussolini, die gedurende 1919, '20 en '21 in

de „Popolo d'Italia” zijn artikelen schrijft. Einde Maart 1919 was de geboorteperiode van het fascisme. De „Popolo d'Italia” verandert het onderschrift: „socialistisch dagblad” in: „dagblad der strijders en der produceerders”. Deze woorden duiden reeds aan, wat de jonge beweging inhield. Strijd en productie. Mussolini kreeg er de mannen en het geld voor. De mannen waren de aanhangers van het „arditisme”, een oorlogsorganisatie, die voor de meest gewaagde ondernemingen werd benut. Het geld kwam van hen, die met de beweging sympathieerden, hetzij uit vrees of uit eigenbeang. Steeds wijder greep de beweging om zich heen en in iedere stad van betekenis werden onderafdeelingen opgericht. En weldra ontbrandde de strijd want noch de communisten, noch de socialisten, tot dusverre meester van de na-oorlogsche situatie, lieten zich bij het provocerend optreden der fascistten onbetuigd. In de lente van 1919 werd deze burgerlijke guerilla, die tot 1922 duurde, ingeluid met de bestorming van de redactie-bureaux der „Avanti”, op een der drukste punten van Milaan gevestigd. Steeds menigvuldiger werden de z.g. „straf-expedities”, totdat in 1921 duidelijk werd, dat de overwinning zou zijn aan de fascistten, die beter georganiseerd en beter geleid, meester van het terrein bleven. De reputatie en de autoriteit van Mussolini groeiden met den dag en reeds in dien tijd kon men geen Italiaansche courant ter hand nemen, waarin zijn naam niet vermeld stond. Zijn „kop” was reeds overal bekend, zijn figuur was gehaat of populair, maar niet meer onbekend. Mei 1921 werd hij afgevaardigde in de Kamer. Het was een laatste leerschool. Binnen het jaar zijn er 35 fascistten in de Kamer, maar dit tempo ging te langzaam.

Juni 1922 vindt de verzameling der fascistische troepen nabij Bologna plaats; de groote steden, waaronder Milaan, en de haven van Genua worden bezet. En eindelijk: Op 24 October 1922 wordt het fascistten-congres te Napels gehouden. Door de straten van Napels marcheeren 40.000 georganiseerde en bewapende fascistten. Het tweede kabinet-Facta wankelt. Mussolini geeft order tot algeheele mobilisatie en op 26 October 1922 begint de opmarsch naar Rome. In den avond van 28 October is het pleit beslist. Het nieuwe tijdperk wordt aangekondigd door generaal Cittadini, adjudant van den koning, die op allerhoogst bevel naar Milaan telefoneert, dat het Zijn Majesteit heeft behaagd aan Benito Mussolini, aan den zoon van een smid, de vorming van een nieuw kabinet op te dragen. . . .

TON RUYGROK

MAROKKO

(Vervolg)

SOMS bleven wij getroffen staan en oogenblikkelijk herkenden wij zekere motieven naar etsen van Rembrandt, alsof deze meester ze ter plaatse met hun honderderlei nuances in het koper had gekrast. Pure kleuren juichten in de zonneklaarte, een ononderbroken gezoem van stemmen en beweging van menschen, een zich wringen door de eindeloze menigte van in de

hoogte en de breedte beladen ezels, plots een wit vurig ros met veelkleurig bewerkt zadelen kunstig geciseleerde stijfbeugels en waarop een statig rijder in schitterend wit en crème en blauw of rood getooid. Soms, wanneer de maan als een uiterst fijne fel stralend zilveren cirkel even boven de torens der moskeeën

Naar een ets van den schrijver

MAROKKO. TAMESLOUHAT

werd, geloofden wij ons in het land der sprookjes van duizend en een nacht. Maar wij konden de sprookjes der Marokkanen niet in de verkregen sfeer brengen. Zelden lazen wij bloeddorstiger en wreeder verhalen, dan hun sprookjes zijn. Het is als één groot bloedbad. De dichters in deze stad zijn zeer zeker reeds door een natuurlijke poëzie omringt. Wanneer zij, even buiten een stadspoort, gehurkt neergezeten, verhalen uit den Koran opzeggen in hun rijkgeschakeerde taal, en hun hoorders in prachtige groepen op verschillende ongelijke heuveltjeshoogten verdeeld, en in hun phantastische kleurrijke kleederdracht gehuld, staren, luisterend, van tijd tot tijd naar de wonderlijke kleuren, door de ondergaande zon tot ver over de bergen getooverd, dan dringt onvergetelijk tot den beschouwer door, dat Fès het oord voor dichters is. Nog niet zoo heel lang geleden kon men van Casablanca naar Marrakech slechts per karavaan gaan. De af te leggen weg was niet zonder gevaren en wie daartoe gelegenheid had, verzekerde zich een goed beschutten tocht, door den bijstand in te roepen van den sultan. Deze zond dan een troep soldaten mede, ten einde den gast veilig over te brengen. De reis duurde veertien dagen en was dikwijls verre van gemakkelijk. Lyautey liet een weg aanleggen, welke op een bepaald gedeelte 240 KM. lang één rechte lijn is. Voor den automobilist is het een waar plezier dezen, als trouwens alle hoofdwegen in Marokko, te berijden. Voor snelheids-hartstochtigen is de weg een ideaal. Onafgebroken ziet men hem als één rechte streep voor zich in den horizon tot een stip worden. En zelden komt men iets of iemand tegen. Thans bestaat er een dagelijksche autodienst en kort geleden werd het spoorwegverkeer tusschen Casa en Marrakech geopend. En kan de

reiziger door deze diensten het traject in zeven uur veilig afleggen. ☒ Is Fès de stad met de geheiligde olijfboomtuinen, Marrakech is de stad van palmen en vrede, vreugde en licht. Terwijl het eind December te Fès nog steeds regent, soms zelfs sneeuwt — wij hadden op den eersten Kerstdag dertig centimeter sneeuw in de straten en op de velden — schijnt te Marrakech fel de zon. Wij konden er begin Januari in sporthemd en zomerbroek in den schaduw der boomen koffiedrinken en hadden het nog warm.

(Slot volgt)

LODEWIJK BOSCH

OOM SNUFFEL

(Slot)

ALLEMAAL renden ze als gekken door elkaar en brachten de tijd in oom Snuffel's privé-kantoor. ☒ Oom Snuffel's neuspuntje verbleekte van ontzetting. Hij beval met energieke rammelaarsstem, om terstond de toegangen tot de pas-gebouwde woningen te sluiten. Alsdan zonk hij ineem, voor de eerste maal in zijn leven. Zijn afgewerkte pooten sloegen dicht als een zakmes, tante Snuffel trok haar ooren over haar oogen en snikte en alles in 't rond snuffelde radeloos en verslagen. ☒ „Nu is alles vergeefs”, jammerde oom Snuffel, „men moet ook geen hollen bouwen om er anderen niet in te laten. Dat is menschelijk en onnatuurlijk. Dat is ook die bouwvereniging! Wat zou ik er graag niets meer mee te doen hebben! Maar nu moeten we er allemaal uit, uit die moeilijk verkregen hollen met de gezamelde sla. De slangen zullen ook naar hier komen. Lui, die zoo kruipen, komen overal door!” Vaak zeggen simpele schepsels, als oom Snuffel, in den angst huns harten, groote waarheden. ☒ Intusschen was meneer M-m-m erbij gekomen. Nadat hij zich vergewist had, dat de toegangen tot de slangevertrekken allemaal goed afgesloten waren, maakte hij de ingestudeerde heerscheroovertocht en zei: „Och wat, nu richt ik eerst recht op. Waarom zouden we niet verhuren? Nu juist. Hebben wij daarvoor zoo lang gearbeid?? Als de slangen de gemeubileerde heeren hebben, laten ze ons met rust. Wij blijven op den achtergrond. Bij alle handelszaken moet men op den achtergrond blijven. Dat is menschelijk”. ☒ Toen richtte oom Snuffel zich in zijn volle hoogte op. ☒ „Of dat menschelijk is of laitu, dat is mij hetzelfde”, zeide hij, „dat is beneden mijn konijne-waardigheid en daartoe werk ik niet mee, geen poot verder”. ☒ Alles snuffelde instemmend. Maar meneer M-m-m, die zijn moschaise-longue en de binnenste bladeren van de slakroppen bedreigd zag, sloop weg en schreef boven alle ingangen de volgende aankondiging in den grond:

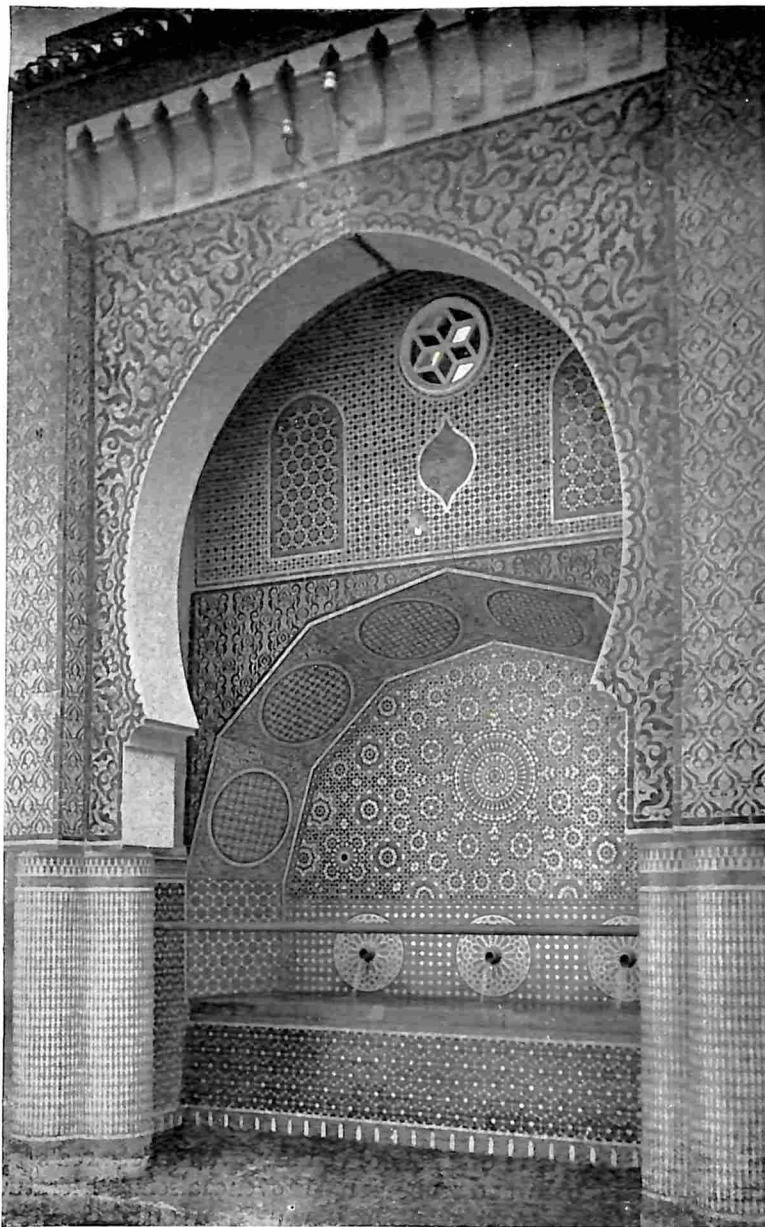
GEMEUBILEERDE HOLEN

te huur. Slechts aan diegenen, die geen konijnen op hun disch verlangen, omdat de verhuurders zelf konijnen zijn.

OOM SNUFFEL

☒ Hij schreef er oom Snuffel onder en niet M-m-m, want hij wist door zijn omgang met menschen, dat men bij een bouwmaatschappij, als er de een of andere soort slangen of zoo

iets bij ontdekt worden, er altijd een vreemden naam onder schrijft. Meneer M-m-m had dan toch maar de menschelijke kultuur. Daarna maakte hij nog een paar krullen in pieterseliestijl om de aankondigingen in den grond, drentelde met welgevallen heen en weer en wachtte op reflectanten. ☒ Heel spoedig kwam er ook iemand. Het was een egel, die met de karakteristieke haast van deze heeren alle ingangen afge-loopen en alle huurbordjes gelezen had. „Ik ben de Directeur van de Internationale Slofvoet-Stekel-Transportmaatschappij”, zei hij zakelijk, „ik wensch hier te huren”. „Zooals u wensch”, zei meneer M-m-m en ging op zijn man-van-de-wereld's opzitten. „Ik wil oom Snuffel zelf spreken,” siste de Directeur, „u bent geen arbeidskonijn. U bent een wit stuk idioot!” „Laitu...”, ademde meneer M-m-m, maar hij kwam niet verder. Het woord bestierf hem op den snoet. ☒ Hoe verschillend wordt men toch beoordeeld!

MAROKKO. EEN BRON IN DE TALLASTRAAT
TE FÈS-MEDINA

Het komt altijd maar op den maatstaf aan en men is steeds het konijn van den maatstaf. Dat zag meneer M-m-m in, op dit vreeselijk oogenblik en hij ging zitten en verschoot van kleur. Dat kunnen konijntjes en andere dieren en dat heet assimilatie. De menschen verschieten haast iederen dag van kleur, maar jammer genoeg niet, als ze de waarheid hooren, maar al van te voren, om de waarheid niet te hooren. Daarom heet dat ook niet assimilatie, maar anders. Maar dat alles hoort hier niet thuis. Want dit is een onschuldige konijnegeschiedenis en geen woordenlijst van grofheden. ☒ Ondertusschen was de egel in zijn zakelijken ijver door een massa hollen en gangen heen-gestevend en had overal den weg gevraagd tot hij oom Snuffel had bereikt. Oom Snuffel was ontdaan, toen hij van de lichtzinnige aankondigingen hoorde. „Ik lik mijn pooten in onschuld”, zei hij, „ze zijn niet bevlekt door deze aankondiging. Dat was het werk van M-m-m”. „In orde”, zei de egel, „M-m-m zit boven en verkleurt tot een fatsoenlijk arbeidskonijn. Maar ik wil hier huren en een beetje gauw — ik heb weinig tijd”. ☒ „O”, zei oom Snuffel, „als u hier huurt, hebt u gauw heelemaal geen tijd meer. Dan bent u dood. Want hier zijn slangen! Hoeh!...” „Dus met den vollen kost inbegrepen”, zei de directeur van de Slofpoot-Stekel-Tansportmaatschappij. Hij was een zakenman tot in z'n laatsten stekel en hij behield steeds zijn koelen snuit. „Wat”, riep oom Snuffel, „zeker kost, maar kost andersom. U zult de kost zijn! O, hoe ontzettend!” ☒ Veel dingen in 't leven ontpoppen zich als kost andersom. „Beste man, je hebt geen idee!” zei de egel, „dat zijn immers delicatessen! O, u bedoelt wegens de giftanden? Delicatessen hebben vaak giftanden. Dat doet ons niets. Daar zijn wij immuun tegen. Immuun is, dat men kan, wat men graag zou willen. Wij doen dat doodeenvoudig: knak, weg met de gif-tanden — en wat dan komt, laat zich zoo heerlijk vettig en glibberig opslurpen — o — delicious!” De directeur likte zijn spitsen zwijnesnoet. „Dus, afgesproken. Ik huur de lokaliteiten. Kost en inwoning. U krijgt zooveel sla geleverd, als u wilt. Ik ben de Directeur van de Internationale Slofpoot-Stekel-Transportmaatschappij, begrijpt u. Bij ons gaat alles enorm snel” — hij liet zijn pooten zien — „dat zijn slofvoeten. Klets, klets en hoe dat opschiet! Dat

is practisch, ziet u. Een model van de „American Paw Society”. ☒ „De Amerikaansche Society-pooten zijn heel mooi”, zei oom Snuffel beleefd en in stilte vond hij zijn beenen mooier, „ik geloof ook wel, dat dat hard opschiet. Maar veel kunt u toch ook niet weghalen aan sla, Ik weet hoe moeizaam dat is. O, ik weet dat bij ondervinding! Ik ben u toch al zeer dankbaar, als u met uw geëerd gezelschap de delicatessen verorbert en er geen bij ons binnen laat komen. Dat wilde ik u ten zeerste verzoeken. Het mag dan misschien uitstekend smaken, maar wij zijn eenvoudige konijnlieden”. ☒ „U krijgt uw sla”, zei de egel, „de éne poot wast de andere. Waartoe zouden we dan wel een transportmaatschappij zijn, denkt u?! Wij gaan eenvoudig op ons rug liggen en prikken al de sla op. Dat is practisch, begrijpt u . . .” „Ik zie het al”, zei oom Snuffel. „American Society of zoo . . .” „Nee, ditmaal niet zoo. Maar ik heb absoluut geen tijd”, zei de directeur, „dus tot ziens! Ik haal mijn gezelschap, het zijn verscheidene gezinnen. Wij nemen alle beschikbare lokaliteiten”. ☒ Reeds 's avonds verorberden de leden van de Transportmaatschappij de hoogst onaangenaam verraste delicatessen, de konijnelui aten de punctueel geleverde sla, meneer M-m-m verkleurde nog meer en oom Snuffel schepte diep adem. „Nu heb ik toch nog opgericht”, dacht hij dankbaar en bewogen, en over hem kwam de stemming vol zon en sla van dien dag na tante Snuffel's eerste bevalling. „Nu ben ik ook — hoe heette het ook weer — immuun, want nu kan ik, wat ik graag zou willen”. ☒ Oom Snuffel was trotsch en blij, dat hij immuun was en keek achter zich, wat men slechts doen moet, als men reeds immuun is. Wat men al niet alles bereikt had in die jaren! Zooveel hopen en zooveel comfort en zooveel konijntjes. Het schemerde oom Snuffel voor de oogen. Nu was het veld van kleine ooren werkelijkheid geworden, dat hij toen als een visioen en lang geen aangenaam voor zich had gezien, toen zij zich voor 't eerst als vader neder gezet had. ☒ Nu was hij zoo ver, dat het aantal van zijn familie in het gunstigste geval een kansrekening was, — en dat kwam van de liefde en niet van sla, hoe noodig sla ook is. Want liefde is grootsch en verheven, maar sla niet. Dat was oom Snuffel's lijfspreuk geweest en hoe geweldig ver was hij er mee gekomen! ☒ Slechts zijn eigen kinderen kon hij nog tellen. Dat deed oom Snuffel ook en ten slotte kreeg tante Snuffel het weer te kwaad en beviel van eenige kinderen, waarbij het honderdste kind. Het werd Brokkeltje genoemd. ☒ Toen vierde oom Snuffel een jubileum en allen vierden het mee. Zelfs de delicatessenconsumenten van naast-an zonden een deputatie, die gehuld was in gratis-sla. ☒ Maar oom Snuffel troonde te midden van zijn geheele statistisch niet meer te schatten familie, als een patriarch! Een patriarch is iemand, voor wien ieder de ooren in den nek legt. ☒ Dat was oom Snuffel! Hupt hem na!

MANFRED KYBER

Vertaling van M. P. DIAMANT—DE VRIES

HET JONGE FERRARA

Uit het Poolsch door

KAZIMIERZ CHLEDOWSKI

4)

(Vervolg)

SEDERT noemde de Venetiaansche drukker zich Aldus Pius Manutius Romanus en voerde in zijn wapen een zilveren adelaar op een rood veld. Zelfs na zijn overlijden steunde Alberto diens beroemd geworden uitgevers-onderneming, welke voortgezet werd door Aldo's schoonvader, An-

drea Asolano. ☒ Toch was Alberto niet tevreden: hij hechtte zooveel beteekenis aan het uitgeven van klassieke boeken, dat hij, in 1505 in de gelegenheid zijnde voor eenigen tijd naar Carpi terug te kunnen keeren en daar eenige geleerden samen te brengen, zijn oud plan, om een drukkerij te stichten, weer opvatte. Hij ontbood daarvoor Benedetto Dolcibolo, een oudleerling van Aldo, die eigenaar was van eene drukkerij in Corte maggiore, aan het hof van Orlando II Pallavicini. Evenals in de XV eeuw iedere Italiaansche tiran zich beijverde om manuscripten te verzamelen of te laten copieeren, zoo streefden zij in 't begin van de XVI eeuw ernaar om een eigen drukkerij te bezitten. Alberto Pio commenteerde in dien tijd Duns Scot en liet zijn werk, dat met eigen typen gedrukt werd, schitterend uitgevoerd, verschijnen. Het lot van Carpi was echter uitermate wisselvallig, het landje ging van hand tot hand tot het tenslotte door de d'Este's in bezit genomen werd. Toen dientengevolge in het jaar 1508 de nijvere drukker Dolcibolo zijn machtigen beschermer verloor, verhuisde hij naar Ferrara en gaf daar klassieke werken uit.

II

Tijdens het verblijf van Alberto Pio te Ferrara in 't jaar 1498, toefde daar ook Pietro Bembo, een Venetiaan, vijf jaar ouder dan Alberto, (geb. 1470), een vurig aanhanger der klassieke literatuur en vriend van Ercole Strozzi, op wiens buitenverblijf hij vaak vertoefde. Venetië had sinds lang een eigen gezant te Ferrara, die den titel Vizedomino droeg, maar dien men daar niet gaarne zag, omdat hij zich met alles wilde bemoeien. Deze vizedomino bezat binnen zekere perken rechterlijke macht over Venetiaansche onderdanen, die in Ferrara woonden en was een voor den hertog lastige controleur van het Ferrarische bewind. Men moest hem echter duiden, met het oog op de macht van de naburige republiek. Tegen het einde van de XV eeuw werd deze post bekleed door den ouden Bernardo Bembo, vroeger Venetiaansch gezant in Florence, die van een der voornaamste Venetiaansche families afstamde en daarbij een zeer geleerd man was. Hij was de vader van den hof-

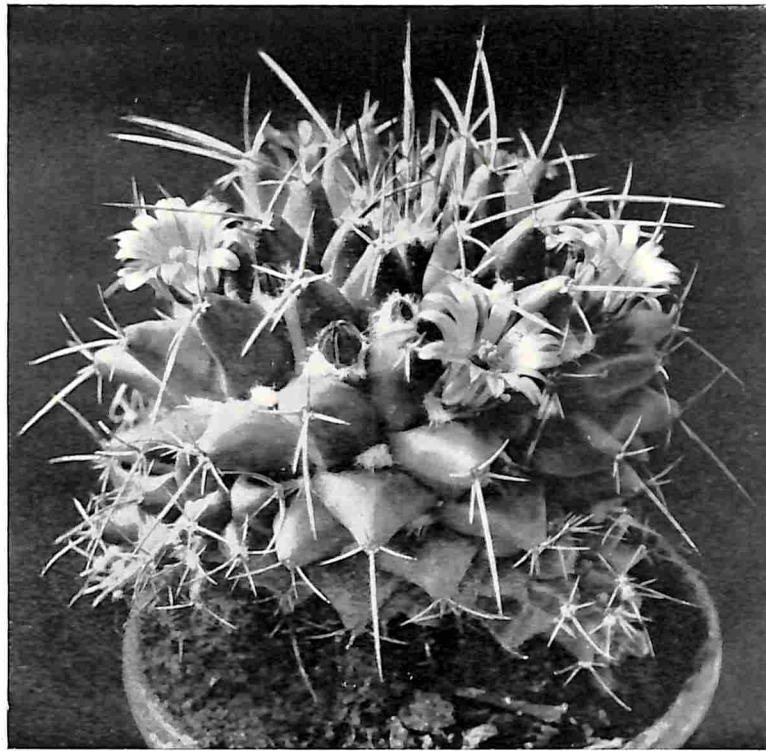

Foto Kooy

MAM. CENTRICIRRHA MET LILA BLOEMEN
ORIG. GROOTTE

lijken, welgemanierden en zeer bekwamen Pietro, die van 1498 tot 1500 bij hem in Ferrara vertoefde. ☒ Pietro was een groot kenner der Grieksche taal, een ijverig beoefenaar van Petrarca's en Boccaccio's werken, en van de Provençaalsche literatuur. Hij verzamelde manuscripten van Provençaalsche dichters, waarvan er een (onder Nr. 12473) nog heden ten dage in de Bibliothèque Nationale te Parijs aanwezig is. Trots zijn filologische kennis en algemeene geleerdheid, was Pietro Bembo levenslustig van aard, liefhebber van vrouwen „gentiluomo galante e bello” en een ster onder de Ferrarische jeugd. ☒ Hij streefde er hartstochtelijk naar om de ontwikkeling te bevorderen van de volkstaal, het Volgare en deze voor de letterkunde geschikt te maken. Gewend aan de deftige vormen der oude schrijvers, gevoelde hij een afkeer voor Bojardo's barbarismen. Van de letterkundigen ondervond hij echter groote tegenwerking en wel in de eerste plaats van Ercole Strozzi, die hem vergeleek met iemand, die aan wild gewend, plotseling paardeboonen ging eten. Bembo, zich op Dante beroepend, antwoordde, dat, wie zich geheel en al aan het Latijn wijdt, gelijkt op iemand, die zijne eigen moeder laat verhongeren, om eene vreemde vrouw te spijzigen. Het Italiaansch was toch de taal van hunne moeders en zusters en het is dus een groter schande deze taal niet te kennen, dan het Grieksch of Latijn. Bembo had de vrouwen op zijn hand.

(Wordt vervolgd)